

مادران جوان و نیاز نوزادان

دی دبلیو وینی کات

اشرف کربلائی نوری

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

وینی کات، دونالد وودز Winnicott, Donald Woods

مادران جوان و نیاز نوزادان / نویسنده دی دبلیو وینی کات؛ مترجم
اشرف کربلانی نوری. - تهران: دانژه، ۱۳۸۴.

۱۳۶ ص

ISBN: 964 - 7932 - 41 - 3 ۱۴۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

Babies and theirs Mothers c 1987 عنوان اصلی:

کتابنامه: ص. [۱۲۱] - ۱۲۵.

۱. نوزاد - پرستاری و مراقبت - جنبه‌های روانشناسی. ۲. مادر و
نوزاد. ۳. تولد - جنبه‌های روانشناسی. ۴. ارتباط بین اشخاص.
الف. کربلانی نوری، اشرف، ۱۳۴۵ - مترجم. ب. عنوان.

۱۳۸۴

۱۵۵/۶۴۶۳

RJ۶۱ / ۹م۲

۳-۷۷۲-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

مادران جوان و نیاز نوزادان

نویسنده: دی دبلیو وینی کات

مترجم: اشرف کربلانی نوری

صفحه‌آرا: راحله سادات بیطرفان

لینتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۲۲۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۸۵

شابک ۳-۴۱-۷۹۳۲-۹۶۴

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

نشر دانژه

تهران: خیابان استاد مطهری، خیابان سلیمان‌خاطر (امیرتابک)،

کوچه اسلامی، شماره ۴/۲

صندوق پستی: ۴۱۴۶-۱۴۱۵۵

کدپستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۱۱

تلفکس: ۸۸۸۱۲۰۸۳

تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۴۲۵۴۳

email: danjehpub@hotmail.com

فروش اینترنتی و آشنایی با نشر دانژه در:

www.iketab.com

تقدیم به مادرم برای محبت‌های بی‌دریغ

و

ایشان مادرانه‌اش

سپاس

خداوند متعال را سپاسگزارم که توفیق یافتم توصیه استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمد صنعتی را برای ترجمه کتاب حاضر به انجام رسانم. امید آن دارم این کتاب بتواند برای دست‌اندرکاران بهداشت روانی مفید واقع شود.

بر خود فرض می‌دانم از جناب آقای حسن تقی چیدری که ویرایش کتاب را برعهده گرفتند و همچنین از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر علی حسین سازمند سپاسگزاری نمایم که درطول ترجمه کتاب همواره از راهنمایی‌ها و حمایت‌هایشان بهره‌مند بوده‌ام.

اشرف کربلائی نوری

یادداشت ناشر

نویسنده این کتاب "دی - دبلیو وینی کات" به عنوان پزشک متخصص کودکان، فعالیت حرفه‌ای خود را آغاز کرد و بعدها روانکاو و روانپزشک کودکان شد. وی دوبار عهده‌دار ریاست انجمن روانکاو انگلستان گردید و آثار بسیاری تألیف کرد که کتاب‌های "کودک، خانواده و جهان خارج" "بازی و واقعیت" "طبیعت انسان" از جمله آن‌هاست.

دی دبلیو وینی کات در مجموعه مقالات حاضر، به موضوعات محوری دوران کودکی می‌پردازد. در این مجموعه که برای نخستین بار گردآوری شده است، تأملات دوران پختگی وینی کات در مقام یک روانکاو برجسته، پیرامون روابط مادران و کودکان و شکل‌گیری فرآیندهای روانشناختی در کودک، حول و حوش زمان تولد و اندکی پس از آن است.

وی در این مقالات، نیازهای حداقلی کودک؛ شیردهی به عنوان گفت و شنود آغازین میان مادر و کودک و به تعبیر نویسنده "دست‌مایه رویاهای کودک"، روانکاو و مامائی؛ نشانه‌های آغازین شخصیت و سرشت ارتباطات غیرکلامی بین مادر و کودک در دوران شیردهی را به شیوه سهل و

دست‌یافتنی خود به بحث می‌گذارد. وینی‌کات در سراسر این مقالات حس احترام فراوان خود را نسبت به کسانی که آنان را "مادران از خودگذشته معمولی" می‌نامد، آشکار می‌سازد.

این کتابی است حاوی مباحثی دست‌یافتنی و در خور والدینی که در انتظار فرزند هستند و نیز همه کسانی که با کودکان سر و کار دارند.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۹	مقدمه به قلم سر پیتر تیزارد
۱۳	پیشگفتار ویراستاران
۱۵	فصل اول - مادر از خود گذشته معمولی
۲۹	فصل دوم - دانستن و فراگرفتن
۳۷	فصل سوم - شیردهی به مثابه نوعی ارتباط
۴۹	فصل چهارم - نوزاد و مادرش
۶۷	فصل پنجم - آغاز فردیت
۷۵	فصل ششم - بهداشت محیط در دوره‌ی نوزادی
۸۵	فصل هفتم - سهم روانکاوی در مامائی
۹۹	فصل هشتم - وابستگی در کودکیاری
	فصل نهم - ارتباط نوزاد - مادر و مادر - نوزاد
۱۰۵	(مقایسه و مقابله)
۱۲۱	منابع اصلی هر فصل
۱۲۷	کتاب‌شناسی آثار دی - دبلیو وینی کات
۱۲۹	واژه نما
۱۳۳	موضوع نما
	آثار نشر دائره

مقدمه

به قلم:

سر پیتر تیزارد

رئیس پیشین انجمن طب کودکان

"دونالد وینی کات" پیش از آنکه روانکاو و روانپزشک کودکان بشود، پزشک متخصص کودکان بود و در طول زندگی حرفه‌ای خود نیز به عنوان پزشک اطفال همچنان طبابت می‌کرد. دعوت ویراستاران جهت نوشتن مقدمه‌ای بر کتاب حاضر، ضمن آنکه امتیازی بزرگ برای آن به‌شمار می‌رود، در عین حال وظیفه‌ای خطیر بر دوش نگارنده می‌نهد. چرا که در میان پیش‌کسوتان خود، دکتر وینی کات را بیش از همه می‌ستایم و از او در مقام متخصص کودکان بیش از هر کسی آموخته‌ام.

ویراستاران از میان شمار فراوان مقالات منتشر شده به همراه معدودی دیگر از مقالات انتشار یافته در نشریات تخصصی (که دسترسی همه خوانندگان به آنها آسان نیست)، مجموعه‌ای در نه فصل گرد آورده‌اند که گزینش و توالی آنها به گونه‌ای است که روایتی پیوسته و منسجم از مراحل آغازین زندگی کودکان سالم و مادران آنها که پیوندی عاطفی و ناگسستی با کودکان خود دارند، فراهم می‌آورد.

مخاطب هیچ یک از مقالات گرد آمده در این مجموعه به استثنای فصل دوم، مادران نیستند. به گفته دکتر وینی کات در فصل ششم "مادران نمی‌توانند آنچه را که لازمه مادری است نه از روی کتاب و نه از پرستاران یا پزشکان بیاموزند" (صفحه ۶۱). حقیقت آن است که زیان این "نصیحت‌گران" بیش از سود آنها است. آنچه کارشناس کودکیاری می‌تواند در مورد اهمیت بسزای اقدامات مادران برای کودکان خود به مادران بیاموزد، همانا خودآگاهی‌بخشیدن به مادران است تا آنان همه کارها را ولو با کیفیتی نازل‌تر، خود انجام دهند. در عوض مخاطبان کتاب حاضر کسانی هستند که قرار است در آینده به مشاغل مشاوره، طبابت، مامائی یا پرستاری بپردازند. پیام دکتر وینی کات به این مخاطبان آن است که خود باوری را در مادران تقویت کنند تا آنان به توانائی خود در مراقبت از کودک در تمام مراحل فرایند پیچیده اما طبیعی رشد، از وابستگی کامل و هم ذات‌پنداری با مادر تا مراحل بعد ایمان بیاورند.

یقیناً در طول سه دهه گذشته فرضیات وینی کات پیرامون مراحل آغازین رشد عاطفی کودک و تسهیل روند این رشد توسط مادر تأثیر مثبتی بر طب کودکان بجای گذاشته و این تأثیرگذاری همچنان ادامه دارد. به‌همین ترتیب، نظرات وی بر دیگر دست‌اندرکاران کودکیاری و مراقبت از نوزادان از قبیل متخصصان مامائی، بهداشت‌کاران و مددکاران اجتماعی از جمله متخصصان فرزندخواندگی، تأثیر سودمندی داشته است. این کتاب می‌تواند تأثیر وی را بر کلیه گروههای یاد شده، استحکام بخشد چرا که آگاهی از رشد طبیعی انسان، پایه و اساس ضروری حسن عملکرد حرفه‌ای آنان است. شاید مهم‌ترین درسی که یک "کارشناس" باید بیاموزد همانا عدم مداخله نالازم و آموختن از مادران، به‌جای تلاش در جهت آموزش دادن به آنان است.

دکتر وینی کات نویسنده‌ای خوب، گاه بسیار خوب و در مواردی نسبتاً ضعیف، اما در عرصه سخنوری به مراتب موفق‌تر و خطیبی توانا بود. او برای بیان روشن و جان‌دار نظریات خود نیازمند تماس بلاواسطه با مخاطبان‌ش بود و این توانایی را داشت که برحسب سطح درک و حال و هوای مخاطب، خواه یک تن یا صدها تن، شیوه و محتوای گفتمان را تغییر دهد. مایه تاسف است که وینی کات امکانات ضبط دقیق گفتگوهای خود را نداشت. اما مایه خوشنودی است که شش فصل از نه فصل کتاب حاضر متن پیاده شده نوار سخنرانی‌های وی و یکی هم متن سخنرانی رادیویی است. مطالعه این بخش‌ها لذت بخش‌تر و قابل فهم‌تر از برخی مکتوبات او است. وینی کات در یکی از سخنرانی‌های خود تحت عنوان "ارتباط بین کودک - مادر و مادر - کودک" (فصل نهم) می‌گوید: "می‌توان موارد بیمارگونه یا بهنجار را مورد بررسی قرار داد و از آنجائی که بررسی موارد بهنجار ساده‌تر است، من این گزینه را برمی‌گزینم" (صفحه ۹۷). شاید از دید وینی کات توصیف ارتباط خوب میان کودک و مادر به واقع ساده‌تر از بررسی ارتباط ضعیف میان آنان بوده است. اما تعمیم این نظر بدین صورت که توصیف "بهنجاری" ساده‌تر از توصیف "نابهنجاری" است، سخن درستی نیست همین امر در مورد "شادی" و "ناشادی" نیز صادق است. وینی کات به خوبی بر این امر واقف بود و آن را جزئی از آموزه خود کرده است. با این وجود یکی از نقاط قوت این کتاب پرداختن به مفهوم گریزی‌بای‌تر "سلامت" روانی و نیز به تعبیر خود او در کتاب "خانه نقطه آغاز است" (چاپ پنگوئن، ۱۹۸۶. صفحه ۲۳۲) مفهوم "انعطاف‌پذیری به جای عدم انعطاف‌پذیری در سازمان دفاعی" است و نه عدم سلامت روانی.

اعتبار روانکاوی هم به عنوان وسیله فراگیری و هم به عنوان درمان، همچنان محل مناقشه است. این واقعیت که وینی کات دانش فوق‌العاده خود را درباره مراحل آغازین رشد انسان نه صرفاً از مشاهده مستقیم

کودکان و مادران (عمدتاً در درمانگاه اطفال خود) بلکه از روانکاوی بزرگسالان نیز به دست آورده است. کافی است تا نگارنده را بر آن دارد به امر طبابت با نظر مثبت بنگرد.

پاره‌ای از بخش‌های کتاب، مورد بحث و بررسی موشکافانه قرار می‌گیرند. اما تمرکز لازم برای درک منظور وینی‌کات خواننده را بر آن می‌دارد که خود نیز بیاندیشد و در مورد مباحث کتاب به داوری بپردازد.

خواندن بیشتر فصول کتاب آسان و بسیار لذت‌بخش است. کتاب مملو از نظرات همراه با نکته‌سنجی است. فراز مورد علاقه نگارنده آنجا است که می‌نویسد: "بخش اعظم اوقات بیداری کودک در وهله نخست به شیرخوردن می‌گذرد. از این رهگذر کودک دست‌مایه رویاهای خود را گرد می‌آورد" (صفحه ۲۹). چه تعبیر زیبایی!

به رغم هشدار وینی‌کات مبنی بر اینکه مادران نمی‌توانند آنچه را که از آنان انتظار می‌رود از کتاب بیاموزند اما می‌توانند از خواندن این کتاب به خوبی بهره‌مند شوند و لذت ببرند. البته تنها پس از آنکه کودکان خود را بزرگ کرده و همچون بیشتر مادران به‌اندازه کافی در حق آنان "مادری" کرده باشند. از بابت دیگر خوانندگان بالقوه کتاب نظرم این است که توصیه بیش از اندازه در مورد هر کتابی هر چقدر ارزشمند، به ضد خود بدل می‌شود، چه رسد به آنکه الزامی هم در خواندن باشد. حداکثر امید و آرزویی که می‌توانم ابراز کنم آن است که کتاب حاضر به راحتی در دسترس مدرسان و دانشجویان و کسانی قرار گیرد که ارائه نظرات مشاوره‌ای در رابطه با مراقبت از کودکان در زمره وظایف آنان است. بررسی این کتاب موجب ارتقاء سطح آگاهی آنان گردیده و درکشان را نسبت به مراحل آغازین رشد طبیعی آسان و به تأثیر احتمالی درمانگران در این روند عمق می‌بخشد.

مقدمه ویراستار

پس از درگذشت دونالد وینی‌کات در سال ۱۹۷۱ میلادی (۱۳۵۰ شمسی) قرار شد مقالات منتشرنشده او به همراه مقالاتی که فقط در نشریات تخصصی و گلچین‌ها چاپ شده بود، به صورت مجموعه‌هایی با نام خود او منتشر گردد.

مقالات گرد آمده در این کتاب مشخصاً درباره فرایندهای روان‌شناختی در کودکان، حول و حوش زمان تولد و کوتاه زمانی پس از آن یعنی هنگامی که "کودک و مادر در ذهن آغازین کودک هنوز از یکدیگر جدا نشده‌اند" به رشته‌تحریر در آمده است. در این مقالات پیامدهای فرایندهای مزبور برای مراقبین نوزادان و مادران مورد بررسی قرار می‌گیرند. امید است به‌ویژه، دست‌اندرکاران حرفه‌های ذیربط از کتاب حاضر بهره‌گیرند. ضمن آنکه در دسترس نسل جدیدی از خوانندگان نیز قرار گیرد تا از توانایی وینی‌کات در دیدن پدیده‌های ماندگار در ورای پدیده‌های گذرا سود جویند.